

344

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾

z dnia 15 lutego 2010 r.

w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej²⁾

Na podstawie art. 12 ust. 7 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002, z późn. zm.³⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa wymagania i sposób postępowania przy utrzymywaniu:

- 1) cieląt z gatunku bydło domowe (*Bos taurus*);
- 2) świń (*Sus scrofa*);
- 3) kur niosek oraz kurcząt brojlerów z gatunku kura (*Gallus gallus*).

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) cielę — młode zwierzę z gatunku bydło domowe, bez względu na płeć, do ukończenia 6. miesiąca życia;
- 2) gniazdo — wydzielone miejsce przeznaczone do znoszenia jaj, w którym podłoga jest wykonana w sposób uniemożliwiający kurze nosce kontakt z drucianą siatką;

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej — rolnictwo, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. Nr 216, poz. 1599).

²⁾ Przepisy niniejszego rozporządzenia wdrażają częściowo postanowienia:

- 1) dyrektywy Rady 2008/119/WE z dnia 18 grudnia 2008 r. ustanawiającej minimalne normy ochrony cieląt (Dz. Urz. UE L 10 z 15.01.2009, str. 7);
- 2) dyrektywy Rady 2008/120/WE z dnia 18 grudnia 2008 r. ustanawiającej minimalne normy ochrony świń (Dz. Urz. UE L 47 z 18.02.2009, str. 5);
- 3) dyrektywy Rady 98/58/WE z dnia 20 lipca 1998 r. dotyczącej ochrony zwierząt hodowlanych (Dz. Urz. WE L 221 z 08.08.1998, str. 23; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 23, str. 316);
- 4) dyrektywy Rady 99/74/WE z dnia 19 lipca 1999 r. ustanawiającej minimalne normy ochrony kur niosek (Dz. Urz. WE L 203 z 03.08.1999, str. 53; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 26, str. 225);
- 5) dyrektywy Rady 2007/43/WE z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie ustanowienia minimalnych zasad dotyczących ochrony kurcząt utrzymywanych z przeznaczeniem na produkcję mięsa (Dz. Urz. UE L 182 z 12.07.2007, str. 19).

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 625, Nr 92, poz. 880 i Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 33, poz. 289 i Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 249, poz. 1830, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 79, poz. 668 i Nr 92, poz. 753 oraz z 2010 r. Nr 47, poz. 278.

- 3) gniazdo grupowe — gniazdo bez wewnętrznych przegród umożliwiające jednoczesne znoszenie jaj grupie kur niosek;
- 4) gospodarstwo — miejsce produkcji, w którym utrzymuje się zwierzęta;
- 5) klatka — zamkniętą przestrzeń, której podłoga znajduje się ponad podłogą budynku gospodarczego, w którym utrzymuje się kury nioски;
- 6) knur — samca z gatunku świnia, który osiągnął dojrzałość płciową i jest przeznaczony do celów rozplodowych;
- 7) knurek hodowlany — młodego samca z gatunku świnia, przeznaczonego do celów rozplodowych, od ukończenia 10. tygodnia życia do pierwszego krycia;
- 8) kura noska — dorosłego ptaka płci żeńskiej z gatunku kura, który osiągnął dojrzałość nieśną i jest utrzymywany w celu produkcji jaj nieprzeznaczonych do wylęgu;
- 9) kurczęta brojlery — ptaki z gatunku kura utrzymywane z przeznaczeniem do produkcji mięsa;
- 10) kurnik — budynek gospodarczy, w którym utrzymuje się stado kurcząt brojlerów lub kur niosek;
- 11) locha — samicę z gatunku świnia po pierwszym wyproszeniu:
  - a) między okresem okołoporodowym a odsadzeniem prosiąt albo
  - b) w okresie między odsadzeniem prosiąt a okresem okołoporodowym;
- 12) loszka — samicę z gatunku świnia, po osiągnięciu dojrzałości płciowej do pierwszego wyproszenia;
- 13) loszka hodowlana — loszkę przeznaczoną do celów rozplodowych;
- 14) powierzchnia użytkowa — powierzchnię:
  - a) wyłożoną ściółką, stale dostępną dla kurcząt brojlerów,
  - b) klatki o szerokości co najmniej 0,3 m i wysokości co najmniej 0,45 m, z podłogą o nachyleniu nieprzekraczającym 14 %, niebędącą powierzchnią gniazda;
- 15) prosię — młode zwierzę z gatunku świnia, bez względu na płeć, od urodzenia do odsadzenia;
- 16) stado — grupę kurcząt brojlerów albo kur niosek, utrzymywanych jednocześnie w danym kurniku;

- 17) ściółka — suchy, miękki, dobrze nasiąkający materiał, w szczególności słomę lub trociny, kładziony na podłogę w pomieszczeniach, w których utrzymuje się zwierzęta, lub w klatkach w celu zapewnienia zwierzętom uczucia suchości i ciepła oraz stwarzający im warunki dla spełniania potrzeb etologicznych;
- 18) świnia — zwierzę z gatunku świnia, bez względu na wiek, przeznaczone do celów hodowlanych lub do tuczu;
- 19) tucznik — młode zwierzę z gatunku świnia przeznaczone do tuczu, bez względu na płeć, od ukończenia 10. tygodnia życia do dnia uboju;
- 20) warchlak — młode zwierzę z gatunku świnia, od odsadzenia do ukończenia 10. tygodnia życia;
- 21) zagęszczenie obsady — łączną masę żywych kurcząt brojlerów, utrzymywanych jednocześnie w danym kurniku, w przeliczeniu na m² powierzchni użytkowej.

§ 3. 1. Cielęta i świnie utrzymuje się:

- 1) w pomieszczeniu przeznaczonym do ich utrzymywania;
- 2) w systemie otwartym.

2. Kury nioski i kurczęta brojlery utrzymuje się:

- 1) w kurniku;
- 2) w systemie otwartym, z wyłączeniem kur niosek do ukończenia 6. tygodnia życia oraz kurcząt brojlerów.

3. Zwierzętom, o których mowa w ust. 1 i 2, utrzymywanych w systemie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, zapewnia się możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi.

§ 4. 1. Zwierzętom wymienionym w § 1 zapewnia się opiekę i warunki utrzymywania uwzględniające minimalne normy powierzchni w zależności od systemów utrzymywania.

2. Zwierzęta wymienione w § 1 utrzymuje się w warunkach:

- 1) nieszkodliwych dla ich zdrowia oraz niepowodujących urazów, uszkodzeń ciała lub cierpień;
- 2) zapewniających im swobodę ruchu, a w szczególności możliwość kładzenia się, wstawania oraz leżenia;
- 3) umożliwiających kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami.

3. Loszki i lochy w tygodniu poprzedzającym przewidywany termin proшения oraz w okresie proшения mogą być utrzymywane w warunkach, w których nie mają kontaktu wzrokowego z innymi zwierzętami.

§ 5. 1. Pomieszczenia, w których utrzymuje się zwierzęta wymienione w § 1, oświetla się przystosowanym dla danego gatunku zwierząt światłem sztucznym lub zapewnia dostęp światła naturalnego.

2. W przypadku gdy oświetlenie sztuczne stosuje się w pomieszczeniach, w których utrzymuje się cielęta, pomieszczenia te oświetla się w czasie odpowiadającym normalnemu dostępowi światła naturalnego — co najmniej jednak między godziną 9⁰⁰ a 17⁰⁰.

3. W przypadku gdy w kurniku, w którym utrzymuje się kury nioski:

- 1) jest zapewniony dostęp światła naturalnego — okna rozmieszcza się w sposób umożliwiający równomierne oświetlenie całego kurnika;
- 2) jest zastosowane oświetlenie sztuczne — kurnik oświetla się w rytmie dobowym tak, aby około 1/3 doby stanowiło nieprzerwany okres ciemności oraz występowały okresy przyciemniania odpowiadające zmierzchowi.

4. W kurniku, w którym utrzymuje się kurczęta brojlery:

- 1) stosuje się oświetlenie sztuczne oświetlające co najmniej 80 % powierzchni użytkowej, którego natężenie, mierzone na poziomie oka ptaka, wynosi co najmniej 20 lux;
- 2) lekarz weterynarii może dopuścić czasowe ograniczenie poziomu natężenia oświetlenia.

5. W okresie 7 dni od dnia umieszczenia kurcząt brojlerów w kurniku, a także w okresie 3 dni przed przewidywanym dniem ich uboju oświetlenie dostosowuje się do 24-godzinnego rytmu, z okresami zaciemnienia trwającymi co najmniej 6 godzin ogółem i co najmniej z jednym okresem nieprzerwanego zaciemnienia trwającym przynajmniej 4 godziny, z wyłączeniem okresów przyciemniania.

6. Świnie utrzymuje się w pomieszczeniach przeznaczonych do ich utrzymywania, oświetlonych co najmniej przez 8 godzin dziennie światłem sztucznym o natężeniu co najmniej 40 lux.

§ 6. 1. Cielęta, świnie lub kury nioski dogląda się co najmniej raz dziennie.

2. Kurczęta brojlery dogląda się co najmniej dwa razy dziennie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na objawy wskazujące na obniżony poziom ich dobrostanu lub zdrowia.

3. Kurczęta brojlery, które mają poważne urazy, uszkodzenia ciała lub wykazują wyraźne objawy zaburzeń stanu zdrowia, takie jak trudności w chodzeniu, poważne puchliny brzuszne lub wady rozwojowe mogące być przyczyną cierpień, poddaje się leczeniu lub natychmiastowemu ubojowi, o czym informuje się powiatowego lekarza weterynarii.

4. W celu umożliwienia kontroli pomieszczeń, w których utrzymuje się zwierzęta wymienione w § 1, i doglądania umieszczonych w nich zwierząt o każdej porze pomieszczenia te wyposaża się w stałe lub przełośne oświetlenie sztuczne.

§ 7. 1. Pomieszczenia, w których utrzymuje się zwierzęta wymienione w § 1, ich wyposażenie oraz sprzęt używany przy utrzymywaniu tych zwierząt:

- 1) wykonuje się z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia zwierząt oraz nadających się do czyszczenia i odkażania;
- 2) czyści się i odkaża.

2. Odchody zwierząt wymienionych w § 1 oraz niezjedzone resztki paszy usuwa się z pomieszczeń, w których utrzymuje się te zwierzęta, tak często, aby uniknąć wydzielania się nieprzyjemnych woni i zanieczyszczenia paszy lub wody. Pomieszczenia te zabezpiecza się przed muchami i gryzoniami.

3. Wyposażenie i sprzęt przeznaczone do karmienia i pojenia zwierząt wymienionych w § 1 umieszcza się w taki sposób, aby zminimalizować możliwość zanieczyszczenia paszy lub wody oraz ułatwić bezkonfliktowy dostęp tych zwierząt do paszy i wody.

4. Wyposażenie i sprzęt, o którym mowa w ust. 1:

- 1) powinny być tak skonstruowane, umieszczone, obsługiwane i utrzymywane, aby nie powodowały nadmiernego hałasu;
- 2) sprawdza się co najmniej raz dziennie, a wykryte usterki niezwłocznie usuwa.

5. Podłoga w pomieszczeniach, w których utrzymuje się zwierzęta wymienione w § 1, powinna być twarda, równa i stabilna, a jej powierzchnia gładka i nieśliska.

§ 8. 1. W pomieszczeniach, w których utrzymuje się zwierzęta wymienione w § 1, obieg powietrza, stopień zapylenia, temperaturę, względną wilgotność powietrza i stężenie gazów utrzymuje się na poziomie nieszkodliwym dla zwierząt.

2. W przypadku wyposażenia pomieszczeń, o których mowa w ust. 1, w mechaniczny lub automatyczny system wentylacji system ten łączy się z:

- 1) systemem alarmowym sygnalizującym awarię systemu wentylacyjnego;
- 2) systemem wentylacji awaryjnej.

3. W kurnikach, w których utrzymuje się kurczęta brojlery, mechaniczny lub automatyczny system wentylacji działa w sposób zapewniający utrzymanie odpowiedniej temperatury i wilgotności.

§ 9. Instalację elektryczną w pomieszczeniach, w których utrzymuje się zwierzęta wymienione w § 1, wykonuje się w sposób określony w przepisach Prawa budowlanego.

§ 10. 1. Cielętom i świniom powyżej 2. tygodnia życia, kurom noskom i kurczętom brojlerom zapewnia się stały dostęp do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

2. Urządzenia do pojenia instaluje się w sposób zabezpieczający wodę przed wylewaniem się.

§ 11. Zwierzęta wymienione w § 1 karmi się paszą dostosowaną do ich gatunku, wieku, masy ciała i stanu fizjologicznego.

§ 12. 1. Cielęta karmi się co najmniej dwa razy dziennie.

2. W przypadku utrzymywania cieląt grupowo, gdy nie żywi się ich do woli lub z elektronicznych stacji odpasowych, każdemu cielęciu zapewnia się dostęp do paszy w tym samym czasie.

3. Pasza dla cieląt powinna zawierać taką ilość żelaza, która zapewnia w ich krwi poziom hemoglobiny wynoszący co najmniej 4,5 milimol/litr.

4. Pasza dla cieląt powyżej 2. tygodnia życia powinna zawierać pasze włókniste, przy czym dawkę tej paszy dla cieląt od 8. do 20. tygodnia życia zwiększa się od 50 do 250 g dziennie.

§ 13. 1. Kury noski karmi się co najmniej raz dziennie.

2. Kurczętom brojlerom zapewnia się stały dostęp do paszy albo ich karmienie przeprowadza się w okresach oświetlenia, a w przypadku kurcząt przeznaczonych do uboju ostatnie karmienie przeprowadza się nie później niż na 12 godzin przed ich ubojem.

3. Świnie karmi się co najmniej raz dziennie, a jeżeli utrzymuje się je grupowo — zapewnia się im dostęp do paszy w tym samym czasie.

4. Lochom w okresie między odsadzeniem prosiąt a okresem okołoporodowym i loszkom zapewnia się wystarczającą ilość pokarmu wysokoenergetycznego oraz pokarmu objętościowego lub wysokowłóknistego.

§ 14. 1. Chore lub ranne zwierzęta wymienione w § 1 niezwłocznie otacza się opieką, a w razie potrzeby izoluje.

2. Jeżeli wymaga tego stan zdrowia zwierzęcia, o którym mowa w ust. 1, zwierzę to utrzymuje się na ściółce.

Rozdział 2

Minimalne warunki utrzymywania cieląt

§ 15. 1. Cielęta utrzymywane w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1, utrzymuje się w kojcu:

- 1) pojedynczo;
- 2) grupowo.

2. W przypadku utrzymywania cieląt w kojcu pojedynczo:

1) wymiary tego kojca powinny wynosić:

- a) szerokość — co najmniej wysokość cielęcia w kłębie,
- b) długość — co najmniej 1,1 długości ciała cielęcia mierzonej od czubka nosa do ogonowej kręwdzi guza kulszowego;

- 2) ściany tego kojca, z wyłączeniem kojca, w którym utrzymuje się chore cielęta, powinny być wykonane w sposób umożliwiający cielętom kontakt wzrokowy i fizyczny.
3. Powierzchnia kojca w przypadku, gdy cielęta utrzymuje się w tym kojcu grupowo, w przeliczeniu na jedną sztukę powinna wynosić co najmniej:
- 1) 1,5 m² — dla cieląt o masie ciała do 150 kg;
  - 2) 1,7 m² — dla cieląt o masie ciała powyżej 150 do 220 kg;
  - 3) 1,8 m² — dla cieląt o masie ciała powyżej 220 kg.
4. W systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, powierzchnia, na której utrzymuje się cielęta, w przeliczeniu na jedną sztukę powinna wynosić co najmniej 5 m².
5. Cielęta, z wyłączeniem cieląt utrzymywanych w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, dogłąda się co najmniej dwa razy dziennie.
6. Cielęta utrzymywane w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1, do ukończenia 2. tygodnia życia utrzymuje się na ściółce.
7. Miejsce do leżenia dla cieląt powinno być wygodne, czyste i odwodnione.
- § 16. Cielęta otrzymują pokarm matki niezwłocznie po urodzeniu, nie później jednak niż przed upływem 6 godzin od urodzenia.
- § 17. Cielętom nie zakłada się kagańców.
- § 18. W pomieszczeniach, w których utrzymuje się cielęta:
- 1) stężenie:
    - a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3000 ppm,
    - b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;
  - 2) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm.

Rozdział 3

Minimalne warunki utrzymywania świń

- § 19. 1. Świnie utrzymywane w gospodarstwie w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1, utrzymuje się w kojcu na ściółce lub bez ściółki:
- 1) pojedynczo;
  - 2) grupowo.
2. Świń nie utrzymuje się na uwięzi.
3. W przypadku utrzymywania świń w systemie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2:
- 1) w grupę łączy się zwierzęta o zbliżonym wieku;
  - 2) podejmuje się działania minimalizujące agresję i zapobiegające walkom zwierząt, w szczególności te, o których mowa w ust. 4 i § 21.
4. Utrzymywane grupowo świnie chore, zranione, wykazujące agresję lub atakowane przez inne zwierzęta czasowo utrzymuje się pojedynczo.
5. Lochy i loszki od 4. tygodnia po pokryciu do tygodnia przed przewidywanym terminem prosięnia utrzymuje się grupowo.
6. W przypadku gdy w gospodarstwie utrzymuje się mniej niż 10 sztuk loch lub loszek, o których mowa w ust. 5, można je utrzymywać pojedynczo.
- § 20. 1. Kojec, w którym utrzymuje się lochy i loszki w tygodniu poprzedzającym przewidywany termin ich prosięnia, zaopatruje się w materiał umożliwiający budowę gniazda, chyba że nie jest to możliwe ze względu na stosowany w gospodarstwie system odprowadzania gnojowicy.
2. Prośne lochy i loszki umieszczone w kojcach do prosięnia:
- 1) czyści się dokładnie;
  - 2) poddaje się zabiegom przeciwko zewnętrznym i wewnętrznym pasożytom, jeżeli to konieczne.
3. Powierzchnia kojca do prosięnia powinna umożliwiać prosięnie naturalne lub zapewniać osobie obsługującej dostęp do zwierzęcia.
4. Kojec buduje się w sposób zapewniający prosiętom swobodny dostęp do karmiącej lochy.
5. W przypadku utrzymywania loch z prosiętami:
- 1) kojec wyposaża się w przegrodę zapobiegającą przygnieleniu prosiąt przez lochę;
  - 2) w kojcu wydziela się część ze ściółką o powierzchni pozwalającej na jednoczesny odpoczynek prosiąt.
- § 21. Świniom zapewnia się stały dostęp do materiałów i przedmiotów absorbujących ich uwagę, w szczególności słomy, siana, drewna i trocin, o jakości niewywierającej szkodliwego wpływu na ich zdrowie.
- § 22. 1. Prosięta odsadza się nie wcześniej niż w 28. dniu od dnia ich urodzenia, chyba że wystąpi zagrożenie zdrowia lochy lub prosięcia.
2. Prosięta mogą być odsadzone także z innej przyczyny niż określona w ust. 1, nie wcześniej jednak niż w 21. dniu od dnia urodzenia, jeżeli po odsadzeniu zostaną umieszczone w pomieszczeniu uprzednio oczyszczonym, odkażonym i odizolowanym od pomieszczeń, w których utrzymuje się lochy.
- § 23. 1. Świnie poddaje się zabiegom:
- 1) diagnostycznym i leczniczym;
  - 2) związanym z:
    - a) identyfikacją,
    - b) redukcją kłów u prosiąt i knurów,
    - c) obcinaniem części ogona,
    - d) kastracją samców,
    - e) kolczykowaniem nosa u świń utrzymywanych w systemie, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2.

2. Redukcję kłów u prosiąt i knurów wykonuje się:

- 1) przez ich ścieranie lub obcinanie, z pozostawieniem nienaruszonej, gładkiej powierzchni;
- 2) nie później niż w 7. dniu życia prosięcia.

3. Kastrację samców świń wykonuje się z zastosowaniem technik niepowodujących rozrywania tkanek.

4. Zabiegi, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b i c, wykonuje się jedynie ze względu na bezpieczeństwo świń, w tym w celu przeciwdziałania okaleczeniu innych świń.

5. Przed wykonaniem zabiegów, o których mowa w ust. 4, podejmuje się środki zapobiegające okaleczeniu świń, w szczególności zmieniając warunki ich utrzymywania.

6. Zabiegi, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. c i d, mogą być wykonane u świń po ukończeniu 7. dnia życia, wyłącznie po zastosowaniu długotrwałego znieczulenia.

§ 24. 1. Powierzchnia kojca, o którym mowa w § 19 ust. 1, powinna wynosić w przypadku utrzymywania:

- 1) knurów pojedynczo — co najmniej 6 m², a gdy krycie odbywa się w kojcu — co najmniej 10 m²;
- 2) loch w okresie porodu i odchowu prosiąt ssących — co najmniej 3,5 m²;
- 3) knurów pojedynczo i loszek hodowlanych o masie ciała od 30 do 110 kg — co najmniej 2,7 m².

2. W przypadku utrzymywania loch pojedynczo wymiary kojca, o którym mowa w § 19 ust. 1, powinny wynosić co najmniej:

- 1) długość — długość zwierzęcia powiększona o 0,3 m, nie mniej jednak niż 2 m;
- 2) szerokość — 0,6 m.

3. Powierzchnia kojca, o którym mowa w § 19 ust. 1, w przeliczeniu na jedną sztukę powinna wynosić, w przypadku utrzymywania grupowo:

- 1) knurów — co najmniej 6 m²;
- 2) warchlaków i tuczników o masie ciała:
  - a) do 10 kg — co najmniej 0,15 m²,
  - b) powyżej 10 do 20 kg — co najmniej 0,2 m²,
  - c) powyżej 20 do 30 kg — co najmniej 0,3 m²,
  - d) powyżej 30 do 50 kg — co najmniej 0,4 m²,
  - e) powyżej 50 do 85 kg — co najmniej 0,55 m²,
  - f) powyżej 85 do 110 kg — co najmniej 0,65 m²,
  - g) powyżej 110 kg — co najmniej 1 m²;
- 3) knurków i loszek hodowlanych o masie ciała powyżej 30 do 110 kg — co najmniej 1,4 m²;

4) loch — co najmniej 2,25 m², przy czym w przypadku loch prośnych co najmniej 1,3 m² powierzchni kojca powinno stanowić stałe podłoże i nie więcej niż 15 % tego podłoża — otwory odpływowe;

5) loszek po pokryciu — co najmniej 1,64 m², przy czym co najmniej 0,95 m² powierzchni kojca powinno stanowić stałe podłoże i nie więcej niż 15 % tego podłoża — otwory odpływowe.

4. Powierzchnia kojca, o której mowa w ust. 3 pkt 4 i 5, w przypadku utrzymywania w grupie loch lub loszek po pokryciu:

- 1) do 5 sztuk — powinna być większa o 10 %;
- 2) powyżej 39 sztuk — może być mniejsza o 10 %.

5. W przypadku utrzymywania w gospodarstwie co najmniej 10 loch lub loszek, w okresie, o którym mowa w § 19 ust. 5, długość każdego z boków kojca powinna wynosić w przypadku grup:

- 1) do 5 sztuk — co najmniej 2,41 m;
- 2) powyżej 5 sztuk — co najmniej 2,81 m.

§ 25. W przypadku utrzymywania świń w systemie, o którym mowa w:

1) § 19 ust. 1 pkt 2, na betonowej podłodze szczelinowej:

a) szerokość otworów w podłodze nie może wynosić w przypadku:

- prosiąt — więcej niż 11 mm,
- warchlaków, loszek i knurków hodowlanych — więcej niż 14 mm,
- tuczników — więcej niż 18 mm,
- loszek po pokryciu lub loch — więcej niż 20 mm,

b) szerokość beleczki w podłodze powinna wynosić w przypadku:

- prosiąt i warchlaków — co najmniej 50 mm,
- tuczników, loszek i knurków hodowlanych, loszek po pokryciu lub loch — co najmniej 80 mm;

2) § 3 ust. 1 pkt 2, powierzchnia utrzymywania w przeliczeniu na dorosłą sztukę powinna wynosić co najmniej 15 m².

§ 26. W pomieszczeniach, w których utrzymuje się świnie:

1) hałas:

- a) nie powinien być stały lub wywołany nagle,
- b) jego natężenie nie powinno przekraczać 85 dB;

2) stężenie:

- a) dwutlenku węgla (CO₂) nie powinno przekraczać 3 000 ppm,
- b) siarkowodoru (H₂S) nie powinno przekraczać 5 ppm;

3) koncentracja amoniaku (NH₃) nie powinna przekraczać 20 ppm.

Rozdział 4

Minimalne warunki utrzymywania kur niosek

§ 27. W przypadku utrzymywania w gospodarstwie co najmniej 350 kur niosek kury te utrzymuje się w kurniku:

- 1) w zmodyfikowanych klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych;
- 2) bez klatek jednopoziomowo lub wielopoziomowo.

§ 28. 1. W przypadku utrzymywania kur niosek w systemie, o którym mowa w § 27 pkt 1, klatkę wyposaża się w:

- 1) pojemnik na paszę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,12 m przez liczbę kur niosek w klatce;
- 2) urządzenia do pojenia:
  - a) pojemnik na wodę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,12 m przez liczbę kur niosek w klatce, lub
  - b) co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe, dostępne dla każdej kury nioski w klatce;
- 3) gniazdo;
- 4) grzędę, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,15 m przez liczbę kur niosek w klatce;
- 5) ściółkę w ilości umożliwiającej kurom nioskom dziobanie i grzebanie.

2. Powierzchnia klatki w przeliczeniu na kurę nioskę powinna wynosić co najmniej 0,075 m², przy czym powierzchnia klatki bez gniazda powinna wynosić co najmniej 0,06 m², a powierzchnia całkowita klatki powinna wynosić co najmniej 0,2 m².

3. Wymiary powierzchni klatki bez gniazda powinny wynosić:

- 1) szerokość — co najmniej 0,3 m;
- 2) wysokość — co najmniej 0,45 m, przy czym nachylenie podłogi — nie więcej niż 8° lub 14 %.

4. Wysokość klatki, z wyłączeniem powierzchni użytkowej, powinna wynosić co najmniej 0,2 m.

5. Klatkę wyposaża się w urządzenie do skracania pazurów.

6. Odległość między rzędami klatek powinna wynosić co najmniej 0,9 m, a odległość między podłogą w kurniku a pierwszym poziomem klatek powinna wynosić co najmniej 0,35 m.

§ 29. 1. W systemie utrzymywania kur niosek, o którym mowa w § 27 pkt 2, maksymalna obsada kur niosek na m² powierzchni użytkowej podłogi w kurniku powinna wynosić 9 sztuk.

2. Ściółka powinna zajmować co najmniej 1/3 powierzchni podłogi w kurniku, przy czym powierzchnia ściółki w przeliczeniu na jedną kurę nioskę powinna wynosić co najmniej 0,025 m².

3. Podłogę i wyposażenie w kurniku dla kur niosek wykonuje się w sposób zapewniający podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nóg kur niosek.

4. Kurnik dla kur niosek wyposaża się w:

- 1) urządzenia do karmienia:
  - a) liniowe pojemniki na paszę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,1 m przez liczbę kur niosek w tym kurniku, lub
  - b) kołowe pojemniki na paszę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,04 m przez liczbę kur niosek w tym kurniku;
- 2) urządzenia do pojenia:
  - a) liniowe pojemniki na wodę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,025 m przez liczbę kur niosek w tym kurniku, lub
  - b) kołowe pojemniki na wodę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,01 m przez liczbę kur niosek w tym kurniku, lub
  - c) poidła kropelkowe lub kubeczkowe, przy czym poidło powinno przypadać nie więcej niż na 10 kur niosek, lub
  - d) co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe dostępne dla każdej kury nioski, w przypadku podłączenia poidel do sieci wodociągowej;
- 3) gniazda pojedyncze lub grupowe, przy czym w przypadku stosowania:
  - a) gniazd pojedynczych gniazdo powinno przypadać nie więcej niż na 7 kur niosek,
  - b) gniazd grupowych obsada na m² powierzchni gniazda powinna wynosić nie więcej niż 120 kur niosek;
- 4) grzędę nieposiadające ostrych krawędzi, umieszczone nad powierzchnią niepokrytą ściółką, których minimalną długość ustala się, mnożąc 0,15 m przez liczbę kur niosek w tym kurniku, przy czym:
  - a) odległość między grzędami, mierzona w płaszczyźnie poziomej, powinna wynosić co najmniej 0,3 m,
  - b) odległość pomiędzy grzędą a ścianą, mierzona w płaszczyźnie poziomej, powinna wynosić co najmniej 0,2 m.
5. W przypadku utrzymywania kur niosek na kilku poziomach, między którymi kury te mogą się swobodnie poruszać:
  - 1) dopuszcza się stosowanie nie więcej niż 4 poziomów;
  - 2) wysokość między poziomami powinna wynosić co najmniej 0,45 m;
  - 3) poziomy ustawia się tak, aby zapobiec spadaniu odchodów tych kur i niezjedzonych resztek paszy na niższy poziom;
  - 4) urządzenia do karmienia i pojenia umieszcza się w sposób umożliwiający każdej z tych kur jednaki dostęp do tych urządzeń.

6. W przypadku gdy kury nioski mają zapewniony dostęp do otwartych wybiegów, kurnik dla kur niosek wyposaża się w kilka otworów wyjściowych, które rozmieszcza się równomiernie na całej długości kurnika.

7. Wymiary otworu, o którym mowa w ust. 6, powinny wynosić:

- 1) wysokość — co najmniej 0,35 m;
- 2) szerokość — co najmniej 0,4 m, przy czym całkowita szerokość otworów w przeliczeniu na 1000 kur niosek powinna wynosić co najmniej 2 m.

8. Powierzchnię wybiegu, o którym mowa w ust. 6, dostosowuje się do liczby utrzymywanych kur niosek oraz rodzaju gruntu, tak aby zapobiec jego skażeniu.

9. Kurom nioskom na wybiegu zapewnia się:

- 1) dostęp do urządzeń do pojenia;
- 2) możliwość ochrony przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zwierzętami drapieżnymi.

§ 30. 1. W kurniku dla kur niosek minimalizuje się poziom hałasu.

2. Kurnik dla kur niosek, jego wyposażenie oraz sprzęt:

- 1) czyści się i odkaża przed każdym umieszczeniem w nim nowej partii kur niosek;
- 2) utrzymuje się w czystości;
- 3) odchody usuwa się regularnie, a padłe kury nioski — co najmniej raz na dobę.

§ 31. 1. Klatkę konstruuje się tak, aby:

- 1) uniemożliwić ucieczkę kur niosek;
- 2) wyeliminować możliwość urazów, uszkodzeń ciała lub cierpień u kur niosek;
- 3) zapewnić osobie obsługującej swobodne wyjmowanie i wkładanie kur niosek do klatki.

2. Podłogę klatki wykonuje się w sposób zapewniający podtrzymywanie wszystkich zwróconych ku przodowi pazurów nóg kur niosek, a jej nachylenie nie może być większe niż 8° lub 14 %.

§ 32. W przypadku gdy w kurniku dla kur niosek są zainstalowane co najmniej 2 poziomy klatek, to wyposaża się go w urządzenia i sprzęt umożliwiające sprawdzanie wszystkich klatek oraz ułatwiające usuwanie z nich kur niosek.

§ 33. W celu przeciwdziałania wydziobywaniu piór i kanibalizmowi u kur niosek lekarz weterynarii, technik weterynarii lub pod ich nadzorem osoba obsługująca te ptaki może przycinać im, przed ukończeniem 10. dnia życia, dzioby.

Rozdział 5

Minimalne warunki utrzymywania kurcząt brojlerów

§ 34. Kurczęta brojlery utrzymuje się w kurniku, w którym maksymalne zagęszczenie obsady wynosi 33 kg/m², z zastrzeżeniem § 37 i 38.

§ 35. Kurnik dla kurcząt brojlerów wyposaża się w:

1) urządzenia do karmienia:

- a) liniowe pojemniki na paszę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,07 m przez liczbę tych kurcząt w tym kurniku, lub
- b) kołowe pojemniki na paszę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,03 m przez liczbę tych kurcząt w tym kurniku;

2) urządzenia do pojenia:

- a) liniowe pojemniki na wodę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,02 m przez liczbę tych kurcząt w tym kurniku, lub
- b) kołowe pojemniki na wodę, których minimalną długość linii brzegu ustala się, mnożąc 0,01 m przez liczbę tych kurcząt w tym kurniku, lub
- c) poidła kropelkowe lub kubeczkowe, przy czym poidło powinno przypadać nie więcej niż na 10 kurcząt brojlerów;

3) ściółkę.

§ 36. 1. W kurniku dla kurcząt brojlerów minimalizuje się poziom hałasu.

2. Kurnik dla kurcząt brojlerów, jego wyposażenie oraz znajdujący się w nim sprzęt czyści się i odkaża, a ściółkę wymienia przed każdym umieszczeniem w nim nowego stada kurcząt brojlerów.

§ 37. Kurczęta brojlery mogą być utrzymywane w kurniku, w którym maksymalne zagęszczenie obsady wynosi 39 kg/m², jeżeli:

1) kurnik ten spełnia wymagania, o których mowa w § 35 i 36;

2) posiadacz kurnika lub opiekun prowadzi, przechowuje, aktualizuje i udostępnia dokumentację zawierającą szczegółowe opisy systemu produkcji, a w szczególności:

- a) plan kurnika, w tym wymiary powierzchni użytkowej,
- b) opis systemu wentylacji oraz, jeżeli to konieczne, schładzania i ogrzewania wraz z jego lokalizacją, plan wentylacji zawierający docelowe parametry jakości powietrza, takie jak prędkość przepływu powietrza i temperatura,

c) informacje dotyczące:

- systemów karmienia i pojenia oraz ich lokalizacji,
- systemów alarmowych i awaryjnych systemów zasilania w przypadku awarii wyposażenia elektrycznego lub mechanicznego niezbędnego dla zdrowia i dobrostanu zwierząt,

d) informacje o typie używanej podłogi i ściółki;

3) posiadacz kurnika lub opiekun niezwłocznie przekazuje powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na lokalizację kurnika dla kurcząt brojlerów informacje o wszelkich zmianach

dotyczących tego kurnika, wyposażenia lub procedur mogących wywrzeć wpływ na dobrostan kurcząt brojlerów;

4) kurnik ten jest wyposażony w system wentylacji oraz, jeżeli to konieczne, systemy ogrzewania i schładzania, które zapewniają, że:

- a) stężenie mierzone na poziomie głów kurcząt:
  - amoniaku (NH_3) nie przekracza 20 ppm,
  - dwutlenku węgla (CO_2) nie przekracza 3 000 ppm,
- b) temperatura wewnątrz tego kurnika nie przekracza temperatury na zewnątrz więcej niż o 3 °C, jeżeli temperatura na zewnątrz kurnika mierzona w cieniu przekracza 30 °C,
- c) średnia wilgotność względna mierzona wewnątrz kurnika w okresie 48 godzin nie przekracza 70 %, jeżeli temperatura na zewnątrz kurnika jest niższa niż 10 °C.

§ 38. 1. Kurczęta brojlery mogą być utrzymywane w kurniku, w którym maksymalne zagęszczenie obsady wynosi 42 kg/m², jeżeli:

- 1) kurnik ten spełnia wymagania, o których mowa w § 37;
- 2) kontrole gospodarstwa, w którym utrzymuje się kurczęta brojlery, przeprowadzone w okresie ostatnich 2 lat przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na lokalizację kurnika dla kurcząt brojlerów nie wykazały żadnych nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących ochrony zwierząt, z tym że w przypadku, gdy w okresie ostatnich 2 lat taka kontrola nie została przeprowadzona, lekarz ten przeprowadza ją niezwłocznie;
- 3) skumulowany wskaźnik śmiertelności dziennej, co najmniej w siedmiu kolejno sprawdzonych stadach z tego kurnika, wynosi poniżej wartości 1 % + 0,06 % pomnożonej przez wiek stada w dniu uboju podany w dniach, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. W przypadku gdy wartość skumulowanego wskaźnika śmiertelności dziennej co najmniej w siedmiu kolejno sprawdzonych stadach z kurnika wynosi powyżej wartości 1 % + 0,06 % pomnożonej przez wiek stada w dniu uboju podany w dniach, obsada może zostać zwiększona, jeżeli z wyjaśnień posiadacza kurnika lub opiekuna wynika, że wyższa wartość skumulowanego wskaźnika śmiertelności dziennej powstała niezależnie od woli posiadacza kurnika lub opiekuna.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 39. W gospodarstwach, w których znajdują się kurniki funkcjonujące w dniu 26 marca 2004 r., jeżeli w kurnikach tych:

- 1) od dnia 3 sierpnia 1999 r. były utrzymywane kury nioski w systemie, o którym mowa w § 27 pkt 2,
- 2) utrzymywane kury nioski miały zapewniony dostęp do otwartych wybiegów

— do dnia 31 grudnia 2011 r. maksymalna obsada kur niosek na m² powierzchni kurnika może wynosić 12 sztuk.

§ 40. 1. W gospodarstwach, w których utrzymuje się co najmniej 350 kur niosek, dopuszcza się do dnia 31 grudnia 2011 r. utrzymywanie tych kur w kurniku w niezmodyfikowanych klatkach jednopoziomowych lub wielopoziomowych bez ściółki, jeżeli kurnik został oddany do użytku przed dniem 26 marca 2004 r. i nie był modernizowany w okresie od dnia 26 marca 2004 r. do dnia 1 maja 2004 r.

2. W przypadku utrzymywania kur niosek w systemie, o którym mowa w ust. 1, klatkę wyposaża się w:

- 1) pojemnik na paszę o wymiarach ustalonych w sposób określony w § 29 ust. 4 pkt 1 lit. a;
- 2) urządzenia do pojenia:
  - a) pojemnik na wodę, którego minimalną długość ustala się, mnożąc 0,1 m przez liczbę kur niosek w klatce, lub
  - b) co najmniej 2 poidła kropelkowe lub kubeczkowe, dostępne dla każdej z kur niosek w klatce;
- 3) urządzenie do skracania pazurów.

3. Powierzchnia klatki w przeliczeniu na kurę nioską powinna wynosić co najmniej 0,055 m².

4. Wysokość klatki powinna wynosić co najmniej 0,4 m na 65 % jej powierzchni, nie mniej jednak niż 0,35 m w dowolnym jej punkcie.

§ 41. Przepisy § 24 ust. 3 pkt 4 i 5 oraz ust. 4 i 5 dla obiektów, które zostały oddane do użytku przed dniem 26 marca 2004 r. oraz nie były modernizowane w okresie od dnia 26 marca 2004 r. do dnia 1 maja 2004 r., stosuje się od dnia 1 stycznia 2013 r.

§ 42. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 30 czerwca 2010 r.⁴⁾

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *M. Sawicki*

⁴⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z 2004 r. Nr 47, poz. 456, z 2005 r. Nr 27, poz. 228 i Nr 181, poz. 1514 oraz z 2007 r. Nr 128, poz. 900), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 79, poz. 668).